

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

POLAND

LAWS, STATUTES, ETC. ADMINISTRATIVE LAW

ZBIOR DOKUMENTOW I USTAW DOTYCZACYCH ZAKLADU
NARODOWEGO IMIENIA OSSOLINSKICH

1870

HD

POL
378
E70

HARVARD
LAW
LIBRARY

Polands Laws, statutes, etc. administrative law.

^x**ZBIÓR**^e

DOKUMENTÓW I USTAW

DOTYCZĄCYCH

ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH

~~~~~
L W Ó W

NAKŁADEM KURATORII LITERACKIEJ TEGOŻ ZAKŁADU

1870

Z DRUKARNI ZAKŁADU NARODOWEGO IM. OSSOLIŃSKICH.
pod zarządem uprząw. kierownicy Aleksandra Vogla.

I.

USTANOWA

ORDYNACYI PRZEWORSKIÉJ

35 10 J. 1. 1. 1. 1.

904876

SKOROWIDZ.

Artykuł	str.
Wstęp objaśniający powstanie Ustanowy	1
I. Wyszczególnienie majątku ruchomego i nieruchomego, stanowiącego Ordynację Przeworską	3
II. Orzeczenie, jako majątek w Art. I wymieniony ani pozbywany ani dzielony być nie może, i że posiadać i użytkować go ma Ustanową powołana osoba	4
III. Spis głów rodów, które do Ordynacji Przeworskiej Ustanowa powołuje	4
IV. Porządek następstwa w Ordynację w rodach Art. III. wymienionych i ich dzielnicach	8
V. W razie wygaśnięcia rodów według zasad Art. III. i IV. Ordynacja Przeworska połączy się z funduszem Zakładu nar. im. Ossolińskich	10
VI. W wypadku w Art. XI. wyrażonym Ordynacja Przeworska wraz z Muzeum Lubomirskich przechodzi na rody do sprawowania urzędu kuratoryi literackiej przez Ossolińskiego powołane	11
VII. Postanowienie, że każdoczesny Ordynat Przeworski będzie oraz kuratorem literackim Zakładu, z wyjątkiem wypadków Art. XIX i XX określonych	14
VIII. W razie zejścia się kuratoryi literackiej z ekonomiczną w jednej dzielnicy, kuratorya literacka przechodzi na dzielnicę starszą, ekonomiczna zaś na młodszą następującą	14
IX. Zbiory Lubomirskich ordynackie jedne złożone w Zakładzie stanowią Muzeum Lubomirskich, drugie zło-	

żone w Przeworsku zachowują się dla użytku Ordynatów.

Co do obowiązku oporządzania części gmachu na pomieszczenie Muzeum ma być zawarty osobny układ z Wydziałem krajowym i reprezentantami potomstwa 15

X. Postanowienia, że Zakład narodowy imienia Ossolińskich stale trwać a oraz prawa kuratora literackiego każdemu Ordynatowi, jak je sam fundator nadał, przysługiwać będą 15

XI. Postanowienie, kiedy się zrywa połączenie majątku ordynackiego z funduszem zakładowym i kiedy to połączenie przywróconém być może 17

XII. Wyszczególnienie obowiązków przywiązanych do posiadania Ordynacyi i postanowienia co do administratora i zastępcy 18

XIII. Sposób składania funduszu zapasowego Lubomirskich kuratorskiego i ordynackiego i przeznaczenie tego funduszu 21

XIV. Warunki obowiązujące każdego Ordynata do wkładania rocznej wpłaty do funduszu zapasowego 25

XV. Określenie atrybucyi sądu i Rady Ordynackiej odnośnie do Art. XIII i XIV 27

XVI. Kurator literacki po nastąpieniu połączeniu Ordynacyi z funduszem Zakładu nar. im. Ossolińskich obowiązany z połowy dochodów, na utrzymanie swoje przeznaczonój, wpłatę do funduszu zapasowego Lubomirskich regularnie uiszczać 27

XVII. Wylicza cele, na jakie przeznaczono fundusz zapasowy Lubomirskich kuratorski, oraz postanowienie w wypadkach niedopełnienia w tym względzie warunków przez kuratora 28

XVIII. Obowiązki kuratora względem wykazania sposobu użycia funduszu zapasowego Lubomirskich kurator-

Artykuł	str.
skiego i zastrzeżenie na wypadek zerwania połączenia Ordynacyi z funduszem zakładowym	31
XXIX. Wylicza osoby wyłączone od następstwa w Ordynację	32
XX. Wypadki, w jakich Ordynat utraci Ordynację i jak sobie w takim razie postąpić	34
XXI. W razie gdy powołany do następstwa w Ordynację uważa się za nieżyjącego, w Ordynację wstępuje osoba, której prawo następstwa przysługuje	37
XXII. W jakich wypadkach i jak długo administrator Ordynacją zawiaduje, oraz jakie jego obowiązki	37
XXIII. Wypadki, w których Ordynat może zaciągnąć pożyczkę na dobra nieruchomości ordynackie, kto o tém wyrokuje, zastrzeżenie na przypadek zwłoki w wypłacie rat	40
XXIV. Inwentarz ruchomości ordynackich w Przeworsku tylko powiększać się może, a nad ich utrzymaniem Rada Ordynacka ezuwać obowiązana	41
XXV. Każde opróżnienie Ordynacyi winno być ogłoszone w gazetach urzędowych Lwowskiej, Krakowskiej i Wiedeńskiej; warunki pod jakimi następcą wstępuje w Ordynację	42
XXVI. Oznaczenie funduszu na utrzymanie Ordynata utracającego Ordynację wedle Art. XX lub dla obłąkania objąć jej nie mogącego	43
XXVII. Dobra ordynackie nie należą do masy spadkowej, dlatego następcą w Ordynację nie wyłącza się od następstwa w dobra alodialne	44
XXVIII. Dobra ordynackie są wolne od obowiązku wydzielenia legitymy, w razach jednak niniejszym wyrażonych oznacza się fundusz na roczne pensye dla rodu Ordynata	44
XXIX. Skład Rady ordynackiej i sposób jej ukonstytuowania	46
XXX. W mianowaniu kuratora fideikomisu sąd uważać po-	

Artykuł	str.
winien na przedstawienie Rady Ordynackiej, w czynnościach dotyczących Zakładu Rada Ordynacka i Wydział krajowy zgodnie postępować winny . . .	48
XXXI. Postanowienia na wypadek zniesienia fideikomisów.	49
XXXII. Wszystkie sprawy tak sporne jak niesporne, dotyczące Ordynacyi Przeworskiej, rozstrzygać będzie sąd krajowy lwowski lub inny w jego miejsce ustanowiony	51
XXXIII. Pożyczka na hipotekę dóbr ordynackich będzie się umarzać według zasad statutów Instytutu kredytowego, w którym zaciągnięta została	51
XXXIV. Oryginał Ustanowy jest w języku polskim spisany, Ustanowę fundator intabulować pozwala	52

USTANOWA
ORDYNACYI PRZEWORSKIĘJ
KSIĄŻĄT LUBOMIRSKICH.

Ojciec mój, ś. p. Henryk Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu Książę Lubomirski, herbu Srzeniawa, Józefa Księcia Lubomirskiego, Kasztelana Kijowskiego, Starosty Romanowskiego, Jenerała wojsk polskich i Ludwiki Lubomirskiej, córki Hetmana Sosnowskiego, syn; Stanisława Lubomirskiego, Wojewody Kijowskiego i Tekli Pocijówniej, wnuk; Józego Księcia Lubomirskiego, Wojewody Sandomirskiego i Sztrauhauzenówniej, prawnuł; Aleksandra Księcia Lubomirskiego, Starosty Sądeckiego i Katarzyny Sapieżanki, praprawnuł; Józego Księcia Lubomirskiego, Marszałka Wielkiego Koronnego, Hetmana Polnego i Konstancyi Ligęzianki, prapraprawnuł, w wypełnieniu woli dobrodziejki swojej, Księżny Izabeli z Książąt Czartoryskich Lubomirskiej, Marszałkowej

wielko-koronnój polskiej, która go wychowała i od której dobra Przeworskie pochodzą, tudzież w dopełnieniu przyrzeczenia danego ś. p. Maksymilianowi na Tęczynie Ossolińskiemu, fundatorowi Zakładu narodowego jego imienia, stosownie do istniejących ustaw i pozwolenia danego od Najjaśniejszego Pana dnia 23 sierpnia 1825 r. dobra Przeworskie z przyległościami na Fideikomis czyli Ordynacyę rodzinną przeznaczył i spisany projekt do Ustanowy Ordynackiej Najjaśniejszemu Panu dnia 4 czerwca 1850 r. do najwyższej sankcyi przedłożył.

Przewidział jednak ś. p. ojciec mój, że zająć może wypadek, iż Ustanowa Ordynacka za jego życia nie dojdzie ostatecznie do skutku, lub że Wysokie Władze w takowój jakich zmian zażądać mogą; w tém też przewidzeniu kodycylem swoim dnia 16 lipca 1850 r. spisanym, mnie niżej podpisanemu synowi swojemu dopełnienie i wykonanie Ustanowy Ordynackiej polecił, zostawiając mi oraz wolność odstąpienia od wyrzeczonych przez niego zasad i przyjęcia lub odrzucenia żądanych zmian, o ile to uznam za potrzebne.

Że zaś przewidziany wypadek rzeczywiście nastąpił, przeto ja Józef Henryk Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu Księżę Lubomirski, syn Henryka Księcia Lubomirskiego i Teresy z Księżąt Czartoryskich Lubomirskiej, dopełniając woli ojca mojego, przyjmuję w porozumieniu z Wysokimi Władzami zmia-

ny, jakie się koniecznymi okazały, a zamieściwszy takowe w odpowiednich artykułach projektu ojca mojego, niniejszym aktem na wieki potomne trwać mającym, stanowią co następuje:

A r t. I.

Dobra: miasto Przeworsk z przyległościami, folwarkiem Podzameckim, ze wsiami Budy czyli Przedmieście Przeworskie, Burdasz Dolny i Górny, folwarkiem Aleksandrowskim ze wsią Mokra Strona czyli Żurawiczki małe (stanowiącą w księgach tabuli krajowej dwa ciała tabularne, Mokra i Strona), folwarkiem górnym i dolnym ze wsią Studzianą Górną i Dolną, folwarkiem Nowosieleckim ze wsią Nowosielce, folwarkiem Białobockim ze wsią Białoboki, folwarkiem Gackim ze wsią Gać, folwarkiem Markowskim ze wsią Markowa, folwarkiem Kosińskim ze wsią Kosina, folwarkiem Rogóżniańskim ze wsiami Rogóżno i Korniaktów, folwarkiem Gorliczyńskim ze wsiami Gorliczyna i Chałupki, folwarkiem Maćkowskim ze wsią Maćkówka, folwarkiem Dębowskim ze wsią Dębów, dalej wsią Zmysłówka z nowo utworzonym z wykorczowanych gruntów leśnych téj wsi folwarkiem Wesoła zwanym, w obwodzie Rzeszowskim leżące, ze wszystkimi do tychże dóbr należąciami rolami, łąkami, pastwiskami, lasami i innymi gruntami, oraz ze wszystkimi do posiadania tych dóbr przywiazanymi prawami; — dalej kapitał w części

z wynagrodzenia za zniesione powinności poddańcze, a w części z wywłaszczenia gruntów pod budowę kolei żelaznej zajętych pochodzący i już na rzecz Ordynacyi w Sądzie złożony, w sumie dwakroć czterdzieści jeden tysięcy siedmset (241700) złr. w monecie konwencyjnej w obligacyach indemnizacyjnych i 34 złr. 85 kr. w austryackiej walucie w gotówce, nareszcie kosztowności i inne rzeczy ruchome w załączonym spisie % wyszczególnione, jakoteż zbiory ksiąg, medali, obrazów i starożytności inwentaryalnie spisane się mające, przeznaczam na Ordynację rodzinną czyli Fideikomis familijny.

Obok zaś postanowień, niniejszą Ustanową objętych, stosować się także mają do tego majątku istniejące Ustawy dla Fideikomisów wydane.

Art. II.

Od najwyższego zatwierdzenia niniejszej Ordynackiej Ustanowy począwszy, i przez cały czas trwania jej mocy prawnej, nie może być majątek w Art. I. wyszczególniony, ruchomy i nieruchomy, ani w całości, ani w części pozbywanym, ani téż, obyczajem dla dóbr alodyalnych przyjętym, dzielony, lecz go zawsze w całości posiadać i użytkować będzie jedna osoba, mocą niniejszej Ustanowy powołana.

Art. III.

Rody, a względnie głowy rodów, które włącznie

z ich potomstwem stosownie do woli ś. p. ojca mego, według zasad w Art. IV. wyrażonych z ograniczeniami w Art. XII i XIX zawartemi, do Ordynacy Przeworskiej powołuję, są następujące:

- 1) Ja Józef Henryk na Wiśniczu i Jarosławiu Książę Lubomirski;
- 2) Roman Książę Lubartowicz Sanguszko, z siostry mojej Izabeli, żonę Księcia Władysława Sanguszczy, urodzony;
- 3) Paweł Książę Lubartowicz Sanguszko, drugi syn siostry mojej Izabeli i Władysława Sanguszczy;
- 4) Eustachy Książę Lubartowicz Sanguszko, trzeci syn siostry mojej Izabeli i Władysława Sanguszczy;
- 5) Inni synowie, którychby siostra moja Izabela i jej mąż terazniejszy Książę Władysław Sanguszko ze sobą jeszcze urodzili, podług starszeństwa;
- 6) Kazimierz Książę Lubomirski, syn stryja mego Fryderyka Księcia Lubomirskiego, urodzony z Załuskiej;
- 7) Adam Książę Lubomirski, drugi syn Księcia Franciszka na Rzeszowie Lubomirskiego, ze wspólnego nam przodka Józefa Lubomirskiego, Marszałka Wielkiego Koronnego i Hetmana pochodzący;
- 8) Stefan Książę Lubomirski, syn Księcia Eugeniusza Lubomirskiego i Czackiej, a wnuk Księcia Ksawerego Lubomirskiego, stryjeczny dziadek mego;

- 9) Władysław Książę Lubomirski, drugi syn Księcia Eugeniusza Lubomirskiego;
- 10) Eugeniusz Książę Lubomirski, trzeci syn Eugeniusza Księcia Lubomirskiego;
- 11) Tadeusz Książę Lubomirski, czwarty syn Eugeniusza Księcia Lubomirskiego;
- 12) Według starszeństwa synowie Antoniego Księcia Lubomirskiego, syna wyż rzezonego Księcia Ksawerego Lubomirskiego;
- 13) Andrzej Zamoyski i tegoż potomstwo z Róży Potockiej, podług starszeństwa;
- 14) Według starszeństwa synowie Karola Mniszcha i Cetnerowej, urodzonej z Księżniczki Lubomirskiej, córki Księcia Ksawerego Lubomirskiego.
- 15) Synowie Przemysława Potockiego, syna Antoniego Potockiego, urodzonego z Księżniczki Lubomirskiej, Księcia Ksawerego córki, według starszeństwa;
- 16) Synowie Konstantego Potockiego, brata Wiczyśława Potockiego, a syna Jarosława Potockiego i Maryi z Rzewuskich, podług starszeństwa;
- 17) Władysław Książę Czartoryski, drugi syn Księcia Adama Czartoryskiego i Anny Księżniczki Sapieżanki;
- 18) Adam Książę Czartoryski, syn Konstantego Księcia Czartoryskiego i Anieli Księżniczki Radziwiłłówniej;
- 19) Aleksander Książę Czartoryski, syn Księcia

- Konstantego Czartoryskiego i jego potomkowie z teraźniejszej żony Marceliny Księżniczki Radziwiłłówniej, podług starszeństwa;
- 20) Leon Książę Sapieha, syn Aleksandra i Anny Zamoyskiej;
  - 21) Edward Stadnicki i podług starszeństwa jego potomkowie z teraźniejszej żony Ludgardy Mniszkówniej, córki ciotki mojej Heleny z Lubomirskich Mniszkowej;
  - 22) Władysław i Zygmunt Krasińscy, synowie Zygmunta Krasińskiego, syna Wincentego Krasińskiego i Radziwiłłówniej, podług starszeństwa;
  - 23) Alfred Potocki, syn Alfreda Potockiego i Józefy Księżniczki Czartoryskiej, ciotki mojej;
  - 24) Adam Potocki, syn Artura Potockiego i Zofii Branickiej;
  - 25) Aleksander Fredro, syn Jacka Fredry;
  - 26) Stefan Zamoyski, syn Zdzisława Zamoyskiego;
  - 27) Według starszeństwa synowie Mieczysława Chodkiewicza i Olizarówniej;
  - 28) Kazimierz Stadnicki, syn Antoniego i Józefy Jabłonowskiej;
  - 29) Włodzimierz Dzieduszycki, syn Józefa i Działyńskiej;
  - 30) Synowie Jana Dzieduszyckiego i Potockiej, podług starszeństwa;
  - 31) Syn Rogiera Raczyńskiego, syna Edwarda Raczyńskiego i Potockiej;

- 32) Jan Działyński, syn Tytusa Działyńskiego a wnuk Wojewody Malborskiego i Dzieduszyckiej;
- 33) Kazimierz Krasicki, syn Macieja i Teofili Stadnickiej;
- 34) Nakoniec synowie Wincentego Tyszkiewicza, syna Józefa Tyszkiewicza, podług starszeństwa.

Art. IV.

Porządek następstwa w Ordynacyę w rodach czyli w familiach w Art. III. wymienionych (stosownie do zasad spadkowych w primogeniturach z liniami czyli dzielnicami), ustanawiam podług następujących zasad:

A. Naprzód następować będą z rodów w artykule III wymienionych, najpierw powołani i ich potomkowie tylko w linii męskiej po mieczu od nich idący, z wyłączeniem potomstwa płci żeńskiej jak następuje:

- a. Porządek, w jakim rody w artykule III wymienionem, służyć ma za prawo następstwa w Ordynacyę, tak że kolej następstwa na ród później wymieniony przyjdzie dopiero po wygaśnięciu wszystkich linii czyli dzielnic rodu pierwszej wymienionego.
- b. W każdym rodzie linia czyli dzielnica starsza ma pierwszeństwo przed młodszą, zatem dzielnica młodszą następować będzie w Ordynacyę dopiero po wygaśnięciu starszej;

- c. W każdej dzielnicy starszy wiekiem mężczyzna ma pierwszeństwo do następstwa, zaś
- d. między bliźniętami los rozstrzyga o pierwszeństwie.
- e. Gdyby po wygaśnięciu w poprzednim według zasad Art. III. pierwszeństwo mającym rodzie, lub w starszej dzielnicy mężczyzn po mieczu od najpierw powołanego idących, Ordynacya przeniosła się w ród następny lub dzielnicę młodszą, a urodził się potem w rodzie poprzednim lub w dzielnicy starszej potomek mężki po mieczu, od najpierw powołanego idący, ten nowo-narodzony w prawa swoje pierwszeństwa wstępuje, a inny, któryby do posiadania Ordynacyi już był przyszedł, takową tamtemu odstąpić winien.

B. Następnie gdyby już nie było potomków mężkich, od głowy rodów w Art. III. wymienionych, po mieczu idących, a mających prawo do Ordynacyi, przejdzie Ordynacya w dzielnice żeńskie rodów w Art. III. pod liczbami 1. 2. 3. 4. 5. wymienionych, a to według następujących zasad:

- a. Potomkowie mężcy z tychże dzielnic żeńskich, żyjący w chwili wygaśnięcia mężczyzn po mieczu idących, staną się głowami tyłuż nowych, do dalszego następstwa w Ordynacyę powołanych rodów.
- b. Prawo następstwa w Ordynacyę przysługiwać bę-

dzie tymże głowom rodów i ich potomkom męzkim, po mieczu idącym, z wyłączeniem potomstwa żeńskiego.

c. Porządek następstwa w ustępie A. pod *a, b, c, d, e*, dla rodów męzkich przepisany służyć będzie także dla następstwa w dzielnicach żeńskich.

C. Z zasad tych wynika, iż:

α. ani kobiety w ogólności,

β. ani potomstwo po kądzieli, od rodów w Art. III. pod liczbami 1. 2. 3. 4. 5. wymienionych pochodzące, chociaż męskie lecz dopiero po oznaczonej w ustępie B. pod *a.* chwili urodzone, jeżeli nie pochodzi od osób, które w tymże ustępie jako głowy nowych rodów są ustanowione,

γ. ani téż potomstwo po kądzieli osób, w Art. III. pod liczbami od 6 do 34 wymienionych, nie mają prawa następstwa w Ordynacyę.

Art. V.

Jeżeli z rodów według zasad Art. III. i IV. do Ordynacyi powołanych nie będzie nikogo, mającego prawo następstwa w ordynacyę, natenczas połączy się Ordynacya Przeworska stosownie do umowy, między ojcem moim a ś. p. Maksymilianem na Tęczynie Ossolińskim, fundatorem Zakładu narodowego jego imienia, w Wiedniu na dniu 25 grudnia 1823 r. zawartéj, tudzież w myśl Aktu dodatkowego do Ustawy głównej tegoż Ossolińskiego, na dniu 15 stycz-

nia 1824 r. sporządzonego, z funduszem rzeczono-
Zakładu: wyjąwszy gdyby prawo do ewentualnego
połączenia już zgasło według postanowień Artykułów X.
albo XXXI. Po nastąpieniem połączeniu z Zakła-
dem Ossolińskich ulegnie majątek ordynacki roz-
porządzeniom przez Ossolińskiego wydanym, wszakże
co do zbierania funduszu zapasowego Lubomirskich
i celów onegoż użycia, zastosowane być mają szczegó-
łowe w tym względzie wydane rozporządzenia w Ar-
tykule XVI. i XVIII.

Wypadki, w których połączenie majątku ordy-
nackiego Przeworskiego z Zakładem Ossolińskich roz-
wiązuje się, objęte są Artykułami XI. i XXXI.

Art. VI.

Gdyby po nastąpieniem już połączeniu wydarzył
się który z wypadków rozwiązania w Art. XI. wymie-
nionych, natenczas przejdzie majątek do Ordynacyi
Przeworskiej należący wraz z Muzeum Lubomirskich
na rody, do sprawowania urzędu Kuratoryi literackiej
Zakładu Ossolińskich przez samego Ossolińskiego w
kodycyłu z dnia 15 stycznia 1824 r. powołane, albo
przez Jego Ces. K. Ap. Mość w myśl §. 13. Ustawy głów-
nej Zakładu Ossolińskich może oznaczone, a to
według zasad następstwa w Artykule IV. pod A. i
C. *α.* postanowionych z ograniczeniami w Artykułach
XII. i XIX. objętymi.

Działając zatém w myśl postanowienia Ossoliń-

skiego, wymieniam tutaj i do Ordynacyi Przeworskiej na ten wypadek powołuję następujące rody (lubo niektóre z nich już wprzód w Art. III. powołałem) jakoto ród:

- 1) Józefa Hrabi Ossolińskiego;
- 2) Jana Hrabi Ossolińskiego;
- 3) Franciszka Broniewskiego;
- 4) Bajerów, z ciotki Ossolińskiego, Teresy z Szaniawskich Bajerowej;
- 5) Korzeniowskich, z Korzeniowskiej, drugiej ciotki Ossolińskiego;
- 6) Antoniego Leduchowskiego;
- 7) Józefa Potockiego i Teresy Ossolińskiej;
- 8) Krasickich, z Anny Potockiej, małżonki Jana Krasickiego;
- 9) Mniszchów, z Maryi z Ossolińskich Mniszchowej;
- 10) Ignacego Hrabi Krasickiego i jego małżonki Maryi Bielskiej;
- 11) Trzebińskich, z Teresy Jabłonowskiej, Ignacego Trzebińskiego małżonki;
- 12) Wodzickich, z Anny Jabłonowskiej, Stanisława Wodzickiego małżonki;
- 13) Konarskich i Działyńskich, pochodzących od córek Stanisława Wodzickiego i Anny Jabłonowskiej, tudzież rody innych córek tychże małżonków, Stanisława Wodzickiego i Anny Jabłonowskiej;
- 14) Józefa Jabłonowskiego, syna Rocha Jabłonowskiego;

- 15) Łubieńskich, z Konstancyi Ossolińskiéj;
- 16) Krasińskich, z Józefa Krasińskiego i Ossolińskiéj;
- 17) Darowskich, z Urszuli z Trzebińskich Darowskiéj;
- 18) Adama Księcia Czartoryskiego;
- 19) Stanisława Hrabi Zamoyskiego;
- 20) Antoniego Hrabi Lanckorońskiego;
- 21) Książąt Radziwiłłów, z córki Marceli z Bielskich Worcelowéj;
- 22) Bąkowskich, z Jana Wincentego Hrabi Bąkowskiego;
- 23) Józefa Borowskiego, dziedzica na Morańcach;
- 24) Józefa, Wawrzyńca i Waleryana Hrabiów Dzie duszyckich;
- 25) Jana Hrabi Tarnowskiego, Senatora Kasztelana Królestwa Polskiego, tudzież Hrabiów Tarnowskich, pochodzących od Urszuli Ustrzyckiéj;
- 26) Jana Mieroszewskiego, dziedzica na Chrzanowie;
- 27) Józefa Załuskiego, syna Teofila Załuskiego;
- 28) Tadeusza Czackiego, Starosty Nowogrodzkiego;
- 29) Jana Stadnickiego, Radcy tajnego J. C. K. Ap. Mości, oraz Antoniego Hrabi na Żmigrodzie Stadnickiego;
- 30) Ignacego Hrabi Skarbka;
- 31) Józefa Hrabi Lewickiego;
- 32) Tomasza Dąbskiego; i
- 33) Piotra Hrabi Zabielskiego.

Po tychże rodach przyjdą bezpośrednio rody

ewentualnie przez Jego C. K. Ap. Mość do sprawowania Kuratoryi literackiej Zakładu Ossolińskich oznaczyć się mające w tym porządku, jak je dotyczące najwyższe postanowienie wymieni.

Art. VII.

Stosownie do umowy ojca mojego z Maksymilianem Hrabią Ossolińskim, wyżej w Artykule V. wymienionej, postanawiam: że każdoczesny Ordynat Przeworski będzie oraz Kuratorem literackim Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, tak, że Ordynacja Przeworska od rzeczonyj Kuratoryi i nazwajem będzie nierozdzielna, z wyjątkiem jedynie wypadków w Artykułach XIX. i XX. określonych.

Art. VIII.

Gdy według aktów fundacyjnych Maksymiliana Ossolińskiego Zakład narodowy jego imienia ma dwóch Kuratorów, jednego literackiego a drugiego ekonomicznego, założyciel zaś rozporządził, aby te dwie Kuratorye w jednej dzielnicy nigdy się nie zeszyły, przeto na wypadek, gdyby te dwie Kuratorye tegoż Zakładu na jedną i tęż samą dzielnicę spaść miały, postanawiam niniejszém w myśl ustawy dodatkowej i kodycyłu ś. p. Ossolińskiego: że w takim razie Ordynacja Przeworska z Kuratoryą literacką przejdzie na dzielnicę starszą, a Kuratorya ekonomiczna na dzielnicę następującą młodszą.

Art. IX.

Umową z ś. p. Ossolińskim zobowiązał się mój ojciec wcielić do Zakładu narodowego imienia Ossolińskich swoje zbiory w księgach, medalach, obrazach i starożytnościach i utworzyć w tymże Zakładzie z tych rzeczy osobne Muzeum Lubomirskich Stosownie więc do téj umowy sporządzony inwentarz tych rzeczy oznaczy, które w gmachu zakładowym są lub będą umieszczone, a które w Przeworsku dla użytku Ordynatów zachowane być mają.

Do tego Muzeum, mianowicie do kategorii pierwszej, należyć mają wszystkie przedmioty, na przyszłość z funduszu zapasowego Lubomirskich kuratorskiego, w Artykule XIII. pod A. spisanego nabyć się mające.

Co się tyczy obowiązku mego, odnoszącego się do wystawienia i oporządzenia części gmachu bibliotecznego, zastrzegam sobie zawarcie osobnego układu z Wydziałem krajowym i reprezentantami potomstwa.

Art. X.

Umowę wyżej w Artykule V. wymienioną z ś. p. Maksymilianem Ossolińskim względem połączenia ewentualnego Ordynacyi Przeworskiej z funduszem Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, w tym jedynie celu i pod tym warunkiem zawarł mój ojciec, że Zakład narodowy jego imienia stale trwać

a oraz kaźdoczesnemu Ordynatowi Przeworskiemu prawa Kuratora literackiego tegoż Zakładu w całej rozciągłości, jak je sam fundator rzeczonemu Kuratorowi nadał, przysługiwać będą. Z tego powodu powziął mój ojciec postanowienie, które z przyjętą przezemnie zmianą ponawiam, że:

I. tak w wypadku, gdyby kiedy w przyszłości przez władzę krajową Zakład narodowy imienia Ossolińskich zniesionym został, jako téż

II. w wypadkach prawomocnym wyrokiem właściwego Sądu (judicis ordinarii) udowodnionych, gdyby kiedy przez Władzę krajową, albo

a. Fundusze Zakładu narodowego imienia Ossolińskich bądź w całości bądź w części na inny cel, jak Ossoliński rozporządził, obróconemi zostały, albo téż

b. prawa Kuratorowi literackiemu w całej rozciągłości, jak mu je Ossoliński nadał przysługujące, bądź całkiem bądź w części odjętemi, bądź na ostatek tylko ścieśnionemi zostały; w kaźdym z takich wypadków prawo ewentualne połączenia Ordynacyi Przeworskiej z funduszem Zakładu narodowego imienia Ossolińskich ustaje, a gdyby to połączenie już nastąpiło, takowe się zrywa, Muzeum Lubomirskich od Zakładu Ossolińskich się odłącza i jako przynależność Ordynacyi Przeworskiej do téjże się wciela — podobnie fundusz zapasowy Lubomirskich kura-

torski, do depozytu sądowego już złożony i składać się mający, do funduszu zapasowego Lubomirskich ordynackiego przyłącza się, a Ordynaci nie będą już mieli żadnego obowiązku względem Zakładu narodowego imienia Ossolińskich i jego funduszu ani związku z nim, chyba gdyby nastąpiło zupełne przywrócenie do pierwotnego woli fundatora odpowiadającego stanu, a to jeszcze przed wygaśnięciem rodów, Artykułami III. i IV. powołanych, w skutek czego i dawniejszy związek z rzeczonym Zakładem w zupełności-by powrócił.

Atoli po wygaśnięciu wspomnianych rodów dawniejszy związek z rzeczonym Zakładem powrócić już nie może, owszem w takim wypadku Ordynacya zgaśnie, a majątek ordynacki wraz z Muzeum Lubomirskich przejdzie jako własność nieograniczona na osoby Artykułem XXXI. powołane, według ustanowionych tamże zasad.

Art. XI.

Gdyby który z wypadków w poprzedzającym Artykule (I. II. a. b.) wymienionych wydarzył się już po nastąpieném połączeniu majątku ordynackiego z funduszem Zakładu Ossolińskich, w takim razie nastąpienie połączenie się zerwie, a majątek ordynacki Przeworski i Muzeum Lubomirskich od funduszu Zakładu Ossolińskich odłączyć się mające

przejdą na osoby Artykułem VI. powołane, które atoli jako Ordynaci Przeworscy żadnego obowiązku względem Zakładu Ossolińskich mieć nie będą.

Gdyby jednak przyczyna zerwania związku z Zakładem Ossolińskich uchyloną była w skutek zupełnego przywrócenia pierwotnego stanu, natenczas zerwany związek majątku ordynackiego i Muzeum Lubomirskich z funduszem Zakładu Ossolińskich znowu się przywróci. Przywrócenie atoli tego związku nastąpić może tylko w ciągu lat pięćdziesięciu od chwili zerwania licząc, i tylko przed wygaśnięciem rodów w Artykule VI. powołanych. Po daremnym zaś upływie tych pięćdziesięciu lat, jak również gdyby rody Artykułem VI. powołane już wprzód były wygasły, przywrócenie dawniejszego związku nie będzie mogło nastąpić, owszem Ordynacya w takich razach zgaśnie, a dotychczasowy majątek ordynacki przejdzie jako własność nieograniczona na osoby Artykułem XXXI. powołane według ustanowionych tamże zasad.

Art. XII.

Do posiadania Ordynacyi Przeworskiej przywiązuje następujące obowiązki:

- a. każdy Ordynat musi być wyznania rzymskokatolickiego;
- b. musi umieć język polski;
- c. nosić strój polski przynajmniej w czasie uroczystości;

- d. każdy Ordynat, nie pochodzący z rodu Lubomirskich, ma przyłączyć do nazwiska swojego rodowitego, nazwisko rodu swojego w ten sposób n. p. Sanguszko-Lubomirski, Potocki-Lubomirski i t. p.;
- e. każdy Ordynat obowiązany jest bez wynagrodzenia sprawować Kuratoryę literacką Zakładu narodowego imienia Ossolińskich (z wyjątkiem wypadków w Artykułach XIX i XX przewidzianych), stosując się we wszystkiem do Ustaw tegoż Zakładu przez Maksymiliana Ossolińskiego wydanych i przez Najjaśniejszego Pana zatwierdzonych, tudzież do prawideł w niniejszej Ustawie Ordynackiej zawartych;
- f. każdy Ordynat musi mieć stałe zamieszkanie w tej części kraju niegdyś Królestwa Polskiego, do której należy lub należyć będzie miasteczko Przeworsk, lub miejsce gdzie Zakład narodowy imienia Ossolińskich znajduje się lub znajdować się będzie;
- g. każdy następca, mający objąć Ordynacyę, obowiązany jest przed wejściem w posiadanie onęj mianować na wypadek, gdyby Ordynat sam od Ordynacyi lub tylko od Kuratoryi literackiej odpadł, lub gdyby jego następca z jakiegokolwiek przyczyny Ordynacyą zawiadować nie był mocen, Administratora i tegoż zastępcę, a to osobę pełnoletnią, płci męskiej, w kraju za-

mieszkałą, wyznania rzymsko-katolickiego, z rządności znaną, nigdy za zbrodnię nie skazaną, charakteru nieposzlakowanego, język polski posiadającą, zapewniwszy się aktem pisemnym, że też osoby obowiązek Administratora lub tegoż zastępcy przyjmą.

Gdyby jedna z tych osób za winną zbrodni uznaną została, nieskazitelność charakteru straciła, umarła lub z innych powodów odpadła, lub nakoniec gdyby Ordynat osobę Administratora lub tegoż zastępcę chciał odmienić, winien Ordynat w jej miejsce natychmiast mianować inną, tak aby Ordynacya na brak Administratora i jego zastępcy nie była narażoną.

Nowemu Ordynatowi wolno albo potwierdzić Administratora i jego zastępcę, mianowanych przez swojego poprzednika, albo też nowych mianować.

Nominacye Administratora i jego zastępcy jako też oświadczenie ich, że nominacye przyjmują, winien Ordynat w akcie pisemnym złożyć w ręce Rady Ordynackiej do wiadomości Sądu w Artykule XXXII. oznaczonego i Wydziału krajowego jako władzy nadzorczą Zakładu narodowego imienia Ossolińskich.

Gdyby zaś Wydział krajowy mniemał, iż osoba mianowana od urzędu Administratora lub Zastępcy jest wykluczoną według powyższych zasad, wolno mu w przeciągu dni trzydziestu od powzięcia wia-

domości zażądać od sądu, aby po zbadaniu przyczyny wyłączenia, nominację unieważnił; a jeżeli Sąd nominację unieważni, winien jest Ordynat w miejsce usuniętego Administratora lub zastępcy mianować nowego najpóźniej w dniach sześćdziesięciu.

Art. XIII.

Obowiązany będzie dalej każdy Ordynat czyli posiadacz Fideikomisu co rok w dwóch ratach z dołu, a to na dniu 2 stycznia i 2 lipca każdego roku, na fundusz zapasowy Ordynacji do depozytu Sądu w Artykule XXXII. oznaczonego w listach zastawnych Towarzystwa kredytowego galicyjskiego niewylosowanych, podług każdoczesnego kursu z bieżącym kuponem, lub też w książeczkach procentowych Kasy Oszczędności lwowskiej, składać taką ilość, któraby każdnocześnie wyrównywała w pierwszym dwudziestoleciu, licząc od terminu w Art. XIV. oznaczonego, rocznie pięćdziesięciu, czyli półrocznie dwudziestu pięciu grzywnom kolońskim czystego srebra; w drugim dwudziestoleciu rocznie pięćdziesięciu pięciu czyli półrocznie dwudziestu siedmiu i pół grzywnom kolońskim czystego srebra; w trzecim dwudziestoleciu rocznie sześćdziesięciu, czyli półrocznie trzydziestu grzywnom kolońskim czystego srebra i tak następnie co dwadzieścia lat o pięć grzywien kolońskich czystego srebra więcej.

Gdyby Instytut kredytowy galicyjski i Kasa

Oszczędności lwowska istnieć przestały, Ordynat obowiązany będzie składać powyższą wpłatę roczną w monecie, nie innéj wszakże jak w brzęczącéj srebrenéj i to w takiej ilości, jaka wyrówna według powyższéj zasady rocznie piędziesięciu, piędziesięciu pięciu, sześćdziesięciu i t. d. grzywnom kolońskim czystego srebra.

Przeznaczeniem tego funduszu zapasowego jest przyczynienie się:

- a. do postępowego wzrostu Zakładu narodowego imienia Ossolińskich i do rozszerzenia działalności jego na oświatę narodu mojego (fundusz zapasowy Lubomirskich kuratorski).
- b. do postępowego powiększenia się połączonej z tym Zakładem Ordynacyi Przeworskiéj (fundusz zapasowy Lubomirskich ordynacki).

Na każdy z tych dwóch celów fundusz zapasowy w gotowiznie użytym być ma, a zawiadowanie nim i jego użycie ku rzeczonym celom będzie następujące.

Jak długo składane będą na rzecz funduszu zapasowego listy zastawne lub książeczki Kasy Oszczędności, mają być przez cały ten przeciąg czasu na dniu 29 czerwca i 30 grudnia każdego roku kupony od złożonych listów zastawnych na gotowy pieniądz wymieniane, procenta zaś od kapitałów w w książeczkach Kasy Oszczędności zamieszczonych odbierane, a gotowizna w ten sposób powstała umie-

szczoną znowu zostanie w nowych listach zastawnych lub procentowych książeczkach Kasy Oszczędności, które podobnież złożone będą w tymże depozycie.

Gdyby się zaś do funduszu zapasowego gotowe pieniądze wносиły, takowe umieszczone będą na pewnej hipotece wraz z umówionym procentem półrocznymi ratami z góry opłacanym. W razie zaś zwłoki w uiszczaniu onego takowy ma być sądownie ściganym i podobnież hipotecznie umieszczanym. Skrypta mają być równie złożone do depozytu sądowego.

O bezpieczeństwie hipoteki wyrokuję Rada Ordynacka, ważność wszakże tego orzeczenia zawisła od pozwolenia Sądu Ordynackiego.

Z końcem ostatniego roku każdego dwudziestolecia, licząc od dnia utworzenia wspólnego funduszu zapasowego, rzeczony fundusz ma być ściśle obliczonym i na dwie równe połowy rozdzielonym, z których jedną połowę otrzyma do rąk swoich Ordynat, jako Kurator literacki Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, i użyje na cele Art. XVII. opisane; druga zaś połowa, jako wyłączny fundusz Ordynacyi Przeworskiej stanowiąca, będzie złożoną napowrót do depozytu sądowego na rzecz téjże i fruktyfikowaną wedle powyższych prawideł. Z końcem zaś ostatniego roku dwóch dwudziestolecioń, licząc od dnia utworzenia wspólnego funduszu zapasowego, i tak następnie po upływie każdych dwóch dwudziesto-

leciów rzeczony fundusz, w ostatniem dwudziestoleciu przysporzony, ma być podobnie ściśle obliczonym i znowu jak wyżej na dwie równe połowy rozdzielonym, z których jedną połowę otrzyma do rąk swoich Ordynat, Kuratoryę literacką piastujący, na cele Zakładu Artykułem XVII. objęte, a za drugą połowę wraz z sumą w poprzedniem dwudziestoleciu wyłącznie dla funduszu zapasowego Lubomirskich ordynackiego przysporzoną i z przyrostem téjże przez fruktyfikacyę uzyskanym, przykupionym będzie, za poprzedniem szczegółowem zezwoleniem Najjaśniejszego Pana, majątek w ziemi w odpowiedniej wartości w téj części kraju niegdyś Królestwa Polskiego, do którój dobra niniejszém na Ordynacyę przeznaczone należą lub należyć będą, o ile być może w bliskości tychże dóbr położony. Majątek ten wcieli się do Ordynacyi Przeworskiéj, który odtąd jako jéj przynależność ulegać ma niniejszój Ustawie.

Gdyby zaś Ordynacyi według ówczesnych ustaw dobrami ziemskimi zwiększać nie było wolno, albo gdyby się Najjaśniejszy Pan do próśby o przykupno majątku ziemskiego nie przychylił, suma wyżej opisana uważaną będzie jako przyrost kapitału ordynackiego i albo na pewnej hipotece albo w listach zastawnych Towarzystwa kredytowego galicyjskiego umieszczoną. Odsetki zaś od tego przyrosłego kapitału będzie pobiérał każdoczesny Ordynat w ten sam

sposób jak od kapitału ordynackiego w Artykule I wzmiankowanego.

Art. XIV.

Ordynat winien będzie wykazać się przed Sądem, w Art. XXXII. oznaczonym, z zupełnego uiszczenia na terminie wpłaty oryginalnymi dokumentami i takowe za pośrednictwem Rady Ordynackiej, która do nich swe uwagi domiesci, rzeczonemu Sądowi przedłożyć; gdyby zaś który posiadacz Ordynacyi wpłaty téj na oznaczonym terminie w zupełności nie uiscił, będzie musiał zapłacić tytułem kary dwa razy tyle, ile zaległość wynosi. Gdyby się zaś okazała jaka zaległość dawniejsza jak z lat trzech, natenczas Ordynat traci Ordynacyę na korzyść następnie po nim powołanego, i prócz tego zapłacić musi w dwójnasób rzezoną zaległość z innego swego majątku.

Gdyby Ordynacya poddaną została pod administracyę, natenczas osoba, której zarząd powierzony będzie, ma uiszczać przypadającą wpłatę do funduszu zapasowego, a na przypadek zwłoki w uiszczeniu obowiązkiem będzie nietylko Sądu Ordynackiego, lecz szczególnież także Rady Ordynackiej, przedsięwziąć niezwłocznie ku temu zaradcze środki. W uiszczeniu wpłaty rocznej do funduszu zapasowego żadnej przerwy być nie może; zatém przy zmianie Ordynata jego następca obowiązany będzie złożyć takową za cały czas przeszły od dnia ostatniego

uiszczenia aż po dzień wstąpienia swego należąca. Wolno mu wprawdzie poszukiwać zwrotu przypadającej kwoty na majątku przeszłego Ordynata, lecz sam tę należność z zaległemi procentami od dnia, kiedy zapłata wedle rozporządzenia Artykułu XIII. pierwotnie uiszczoną być miała bieżącemi, najdalej w przeciągu dwóch lat od terminu niżej w Art. XXV. oznaczonego licząc, i to przed wstąpieniem na Ordynacyą uiścić musi. Dopóki bowiem Sądowi Ordynackiemu za pośrednictwem Rady Ordynackiej z tego uiszczenia się nie wykaże, nie może przyjść do posiadania Ordynacyi; a gdyby nawet po koniec powyższych dwóch lat tego obowiązku nie dopełnił, natenczas utracą na zawsze prawo do Ordynacyi.

Od obowiązku składania rocznej wpłaty do funduszu zapasowego Lubomirskich żadna okoliczność ani żadna klęska Ordynata uwolnić nie może; ta bowiem wpłata bezwzględnie i jak najściślej w terminie składaną być musi.

Jedynie tylko pierwszych Ordynatów na pierwsze lat dwadzieścia od swój śmierci, to jest od 20 października 1850 licząc, ś. p. ojciec mój od tego obowiązku uwolnił, tak że ta wpłata do funduszu zapasowego ma być pierwszy raz uiszczoną w pół roku, a uwzględniając termin na wstępie Art. XIII. oznaczony, właściwie dopiero w dziewiątym miesiącu po upływie tych pierwszych lat dwudziestu, to jest

dnia 2 lipca 1871, po której dalsze wpłaty nieprzerwanie po sobie następować będą.

Art. XV.

Wykonanie szczegółowych czynności, wynikających z rozporządzeń dwóch poprzednich Art. XIII. i XIV., Sąd polecać będzie zawsze Radzie Ordynackiej, wyjąwszy gdyby zachodzące okoliczności konieczne inaczej zarządzić nakazywały. Rada zaś Ordynacka poruczy jednemu albo kilku członkom swoim dokładne spełnienie zleceń sądowych i nad ich wykonaniem czuwać będzie.

Przysłuza także Radzie Ordynackiej prawo czynienia wniosków podług okoliczności w rzeczach dwóch poprzednich Artykułów dotyczących, które Sąd weźmie pod należytą rozwagę.

Powinien także i Sąd wysłuchać poprzednio Radę Ordynacką we wszystkich ważniejszych wypadkach, jakie się w skutek postanowień Art. XIII. i XIV. wydarzyć mogą.

Art. XVI.

Jakkolwiek postanowienie Ossolińskiego w §. 14. ustawy dodatkowej z dnia 15 stycznia 1824 zawarte, które orzeka: iż po nastąpieniu połączeniu Ordynacyi z funduszem Zakładu narodowego imienia Ossolińskich (Art. V.) i przez czas trwania onegoż dochody z majątku ordynackiego w jednej połowie na

utrzymanie Kuratora literackiego, do posiadania tegoż majątku powołanego, należyć, a w drugiej na cele Zakładu Ossolińskich służyć mają, w mocy swój pozostać, jednak ja nakładam na rzeczonoego Kuratora literackiego szczegółowo obowiązek, aby z połowy dochodów, na utrzymanie swoje przeznaczonój, wpłatę do funduszu zapasowego Lubomirskich rozporządzeniem Artykułu XIII. nakazaną regularnie uiszczał, i z takowój się wykazywał przed Sądem właściwym za pośrednictwem Wydziału krajowego. W wypadku zwłoki należy natychmiast względem przymusowego ściągnięcia zaległości stosowne kroki przedsięwziąć.

Co się tyczy zawiadywania i użycia kwot, które w ciągu trwającego połączenia majątku ordynackiego z funduszem Zakładu Ossolińskich do funduszu zapasowego Lubomirskich wpływać będą, stosują się postanowienia Artykułu XIII. z tą odmianą, iż o dostateczności hipoteki Sąd właściwy orzekać będzie.

A r t. XVII.

Ś. p. ojciec mój, tworząc niniejszą Ordynację, miał na celu urzeczywistnienie wzniosłej myśli fundatora Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, która go także jedynie skłoniła do zawarcia z nim pomienionój w Artykule V. umowy; włożył przeto na Ordynatów Przeworskich obowiązek poświęcania się wszelkimi siłami temuż narodowemu Zakładowi i w miarę zapewnionego przez siebie wzrostu Ordyn-

nacy Przeworskiej, użycia zbywających im funduszów na cele onegoż. Aby jednak zapewnić Zakładowi te fundusze, którychby w przypadkach niżej wyrażonych nawet prawnie mógł się po Kuratorze Ordynacie domagać, gdyby tenże niebaczny na zamiary fundatorów Zakładu i Ordynacyi o woli ś. p. ojca mojego miał zapomnieć, ustanowił on fundusz Art. XIII objęty, niniejszą Ustanową funduszem zapasowym kuratorskim Lubomirskich nazwany.

Że zaś wszystkie cele, na które ten fundusz ma być obróconym, w przyszłym rozwoju umiejętności i sztuk pięknych obecnie przewidzieć i wyliczyć się nie dadzą, przeto dla dania wskazówki Kuratorom Ordynatom, co pod temi celami ojciec mój rozumiał, wymieniam te, które on wedle swego doświadczenia wskazał jako z potrzeb ówczesnych Zakładu wynikające a mianowicie: na wzniesienie czasopisma Zakładu, jego drukarni, założenie księgarni własnej, wpływanie na coraz tańsze druki, pomnażanie Muzeum Lubomirskich książkami i przedmiotami sztuk pięknych i starożytności, nagradzanie dzieł konkursowych i zasłużonych urzędników Zakładu, powiększanie ich liczby i płacy, wydawanie źródeł historii polskiej i utworzenie zbioru książek i zabytków słowiańskich, utrzymanie i powiększanie w razie potrzeby budynków Zakładu, ukształcenie młodzieży krajowej i t. p. naostatek tworzenie funduszów wieczystych, szkół, zakładów i towarzystw,

podobne cele na widoku mających, którym to celom Kurator w miarę pomnażających się funduszków stopniowo zadosyć czynić będzie.

Ś. p. ojciec mój wskazawszy tym sposobem cele, na które fundusze przeznaczył, nie chciał bynajmniej w ich użyciu ograniczać Kuratora Ordynata, bo całą nadzieję swoją przyszłego wzrostu naszego narodowego Zakładu położył w jego sumieniu, przywiązaniu do kraju i narodowości naszej. Dla tego winien będzie Ordynat Kurator za całą kontrolę wyrachować się tylko z całkowitego lub częściowego użycia funduszków najdalej we dwa lata po ich podniesieniu i wykazać Radzie Ordynackiej, iż takowe rzeczywiście na te cele użył. Rada zaś Ordynacka wyda mu absolutoryum otrzymawszy poprzednio sądowe onegoż potwierdzenie. Wykaz użycia tych funduszków ma być podany do wiadomości Wydziału krajowego i ogłoszony w dzienniku urzędowym lwowskim i krakowskim.

Tak ilość rzeczonoego funduszu przez Kuratora Ordynata w wyż oznaczonym terminie na powyższe cele nie użyta, jako też i cały ten fundusz, jeśliby Ordynatowi w chwili jego odpadnięcia od Kuratoryi już był wypłacony, lecz jeszcze na te cele nie użyty, przechodzi na własność Zakładu imienia Ossolińskich i na rzecz tegoż w drodze prawa poszukiwanym być może.

Gdyby któremu Ordynatowi sądownie dowiedzioném było, że część w mowie będącego funduszu choćby najmniejszą na swoją korzyść obrócił, wówczas

tenże dwa razy tyle do funduszu zakładowego zapłacić musi, dochody zaś Ordynacyi w myśl Art XXII oddane zostaną w tym celu pod administracją na tak długo, dopóki cała należytość uiszczoną nie będzie.

Gdyby Ordynat dla jakiej bądź z przyczyn, niniejszą Ustanową przewidzianych, Kuratorowi literackiej osobiście nie sprawował, z wyłączeniem wypadków Artykułu X. i XI., w takim razie pozostanie tenże fundusz jako zapasowy Lubomirskich kuratorski na procencie w depozycie Sądowym i dopiero po ustaniu przyczyny rzeczywistemu Kuratorowi Ordynatowi oddanym będzie.

Art. XVIII.

Przez cały czas trwającego połączenia majątku ordynackiego z funduszem Zakładu Ossolińskich Kurator literacki będzie także obowiązany ściśle przestrzegać postanowienia poprzedzającego Artykułu co do celów, na które fundusz zapasowy Lubomirskich kuratorski jest przeznaczonym i z rzeczywistego użycia tego funduszu na powyższe cele, najpóźniej w dwa lata po jego odebraniu, wykazać się przed Sądem właściwym; za pośrednictwem Wydziału krajowego, poczem Sąd wyda mu absolutoryum.

Rzeczony wykaz ogłosi Wydział krajowy w dzienniku urzędowym lwowskim i krakowskim. Ilość zaś funduszu, z której rzeczywistego użycia na powyższe cele Kurator by się wykazał w przeciągu ozna-

czonego wyżej terminu, a względnie cały fundusz, któryby w chwili ustającego sprawowania czynności Kuratora literackiego w rękach jego nieużyty się znajdował, przechodzi na własność Zakładu Ossolińskich i na rzecz tegoż w drodze prawa poszukiwany być może.

Gdyby nastąpiło już połączenie majątku ordynackiego z Zakładem Ossolińskich zerwanem zostało, lub gdyby prawo tegoż Zakładu do wspomnianego ewentualnego połączenia zgasło, w takim razie z chwilą zerwania lub zgaśnięcia owego połączenia ustaje także i prawo Zakładu Ossolińskich do funduszu zapasowego Lubomirskich kuratorskiego, a fundusz ten przyrasta odtąd aż do chwili ewentualnego przywrócenia pierwotnego stanu do funduszu zapasowego Lubomirskich ordynackiego.

Art. XIX.

Prócz wypadków w Art. IV. ustępie C. pod *α.* *β.* *γ.* i w Art. XIV. przewidzianych, wyłączam od następstwa w Ordynacyę jeszcze następujące osoby:

- a. Dzieci nieprawego łoża, chociażby później uprawnione.
- b. Dzieci przybrane czyli adoptowane, gdyż tylko pochodzenie ze krwi od osób do Ordynacyi powołanych daje prawo do następstwa.
- c. Osoby niespełna zmysłów, za takie urządzenie

uznane i pod kuratelą z mocy rozporządzenia właściwej władzy zostające.

- d. W upadłości majątkowej zostających (krydataryuszów), którzyby sądownie za niewinnych uznanymi nie zostali.
- e. Każdego, któryby połączonój z Ordynacją Kuratoryi literackiej narodowego Zakładu imienia Ossolińskich nie przyjął, lub
- f. języka polskiego nie umiał.

Za dowód wierzytelny, że zgłaszający się do Ordynacyi umie język polski, uważane być ma świadectwo trzech profesorów tegoż języka wyższych zakładów naukowych lwowskich lub krakowskich, gdyby zaś zgłaszający się był małoletnim, obowiązany będzie złożyć taki sam dowód po dojściu do pełnoletności.

- g. Każdego, któryby będąc następcą bezpośrednim w Ordynację opróżnioną, nie przeniósł się na stałe zamieszkanie w Art. XII. pod f. oznaczone, a to w przeciągu dwóch lat licząc od terminu w Artykule XXV. oznaczonego i zachodzącej a od niego niezależnej przeszkody właściwemu Sądowi nie udowodnił; — lub
- h. w tymże samym czasie, albo gdyby był na ówczas małoletnim w ciągu dwóch lat po dojściu do pełnoletności, nie zgłosił się do objęcia Ordynacyi.
- i. Każdego, któryby wyrokiem prawomocnym właściwego trybunału za winnego zbrodni ustawą karną krajową przewidzianą był uznanym i

w skutek tego przez Radę Ordynacką, po poprzedniem sumienném rozpoznaniu nieodwołalnie wyrokującą, od następstwa w Ordynacyę wykluczonym został.

Skazanie za zbrodnię wyklucza zawsze i bezwarunkowo od urzędu Kuratora literackiego Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, wyjąwszy gdyby na wniosek Wydziału krajowego Jego Ces. Król. Apostolska Mość z Najwyższej łaski wykluczenie to zniósł.

Art. XX.

Ordynat utracą Ordynacyę, jeżeli po objęciu przez niego w posiadanie takowej zajdą okoliczności w Artykule XIX. pod literami *c.* i *d.* i w pierwszym ustępie litery *f.* wymienione.

Utracą także Ordynat już w posiadaniu będący Ordynacyę:

- a.* jeżeli wiarę swoją zmieni;
- b.* jeżeli co do stałego zamieszkania swego przeciw Artykułowi XII. pod *f.* postąpi, albo za granicami części kraju w tymże Artykule oznaczonej dłużej jak dwa lata nieprzerwanie przebywać będzie, nie udowodniwszy w tym ostatnim wypadku właściwemu Sądowi przeszkody powrotu od niego niezależnej;
- c.* jeżeli w opłacie do funduszu zapasowego Lubomirskich okaza się dawniejsze zaległości jak z lat trzech (Art. XIV.);

- d. jeżeli się zrzecze Kuratorji literackiej Zakładu narodowego imienia Ossolińskich;
- e. jeżeli prawomocnym wyrokiem za zbrodnię skazanym i tak w tym wypadku jako też w wypadku w §. 31. Ustawy głównej Zakładu Ossolińskich, Najwyższem postanowieniem z dnia 4 czerwca 1817 zatwierdzonej, przewidzianym (czynienia kroków do uchylenia lub rozwiązania funduszu albo naruszenia własności funduszowej) przez Radę Ordynacką za niegodnego posiadania Ordynacyi uznanym będzie (Art. XIX. i.).

Ordynat skazany za zbrodnię utracą zawsze i bezwarunkowo urząd Kuratora literackiego Zakładu Ossolińskich i takowego na powrót wtenczas tylko dostąpić może, jeżeli utratę onegoż na wniosek Wydziału krajowego Jego C. K. Ap. Mość znieśie z Najwyższej łaski.

W wypadku §. 31. wyzpowołanej Ustawy głównej Zakładu Ossolińskich przewidzianym, utrzymuje się w swój mocy przepis tego paragrafu co do Kuratorji literackiej z tą wszakże zmianą, iż czynność, do której Wydział Stanowy był powołanym, przejdzie na Wydział krajowy.

Gdyby w tych wypadkach Kurator Ordynat utracił Kuratorję literacką, a Ordynacya nie była mu odebrana, natenczas Administrator lub tegoż zastępca sprawować będzie urząd Kuratora literackiego do czasu objęcia tegoż urzędu przez nowego

Ordynata, albo do czasu wyżwspomnionego Najwyższego ulaskawienia osoby w posiadaniu Ordynacyi będącej.

O utracie Ordynacyi, pociągającej za sobą zawsze utratę połączonej z nią Kuratoryi literackiej Zakładu narodowego imienia Ossolińskich, wyrokuje bez wyjątku Rada Ordynacka.

Odebranie Ordynacyi nastąpi w drodze sądowej, na mocy rozkazu Sądu Ordynackiego, wydanego w skutek żądania Rady Ordynackiej na podstawie wyroku z powodami, utratę Ordynacyi orzekającego.

Równocześnie udzieli Rada Ordynacka wyrok swój Wydziałowi krajowemu, któremu wolno jest względem odebrania Kuratoryi literackiej Zakładu narodowego imienia Ossolińskich osobny wniosek do Sądu uczynić.

Celem wykonania wyroku tak pod względem odebrania Ordynacyi jak i Kuratoryi literackiej Zakładu Ossolińskich, wyda Sąd stosowne rozporządzenia.

W razie skazania Ordynata za zbrodnię Sąd Ordynacki przekonawszy się o prawomocności wyroku, zarządzi natychmiast odebranie temuż Kuratoryi literackiej Zakładu Ossolińskich, nie czekając wcale, aż Rada Ordynacka co do utraty Ordynacyi wyrok swój wyda.

Tak samo postąpi Sąd po otrzymaniu wyroku w wypadku §. 31. wyzpowołanej Ustawy głównej Zakładu Ossolińskich przewidzianym.

Gdyby utracający Ordynację uważał się wyrokiem Rady Ordynackiej za pokrzywdzonego, wolno mu praw swoich drogą sądową poszukiwać. Nie wolno mu jednak tego czynić w wypadku skazania go za zbrodnię ani w wypadku §. 31. Ustawy głównej Zakładu Ossolińskich przewidzianym, ponieważ w tych wypadkach wyrok Rady Ordynackiej jest nieodwołalnym.

A r t. XXI.

Gdy powołany do następstwa w Ordynację w moc Artykułu XIX. prawu to utracający, lub Ordynat w moc Artykułu XX. od Ordynacyi odpadający, uważa się za nieżyjącego, dla tego na wypadek takiego wydarzenia, wstępuje w Ordynację ta osoba, którejby w razie śmierci do następstwa powołanego i prawo to utracającego albo też od Ordynacyi odpadającego Ordynata przysługiwało prawo następstwa w Ordynację.

A r t. XXII

Administrator w Artykule XII. lit. g. ustanowiony zawiaduje Ordynacją:

- a. w razie małoletności Ordynata,
- b. gdyby aż do objęcia przez nowopowołanego opróżniona Ordynacja administrowaną być musiała;
- c. gdyby powołany do Ordynacyi odpadł, albo
- d. takową utracił; nakoniec
- e. w razie gdyby dla przymusowego poszukiwania

należytości funduszowi Zakładt. Ossolińskich w myśl Artykułu XVII. przypadającej albo dla zaspokojenia zaległych spłat długów na Ordynacyi ciężących, w myśl Art. XXIII. administracya zaprowadzoną być miała.

Administracya ta trwa: w wypadku pod *a.* aż do pełnoletności Ordynata, w wypadkach pod *b. c.* i *d.* do objęcia Ordynacyi przez nowopowołanego, a w wypadkach pod *e.* przez czas Artykułami XVII. i XXIII. oznaczony.

Tenże Administrator zastępuje małoletniego Ordynata przez czas jego małoletności, z wyłączeniem każdego innego opiekuna, także w czynnościach Kuratoryi literackiej Zakładu narodowego imienia Ossolińskich i sprawuje ten urząd również wtenczas, jeżeliby osoba do Ordynacyi powołana w moc Art. XIX. pod *i.* od Kuratoryi literackiej wyłączoną była, albo Ordynacyę objąwszy Kuratorę literacką w moc Art. XX. pod *e.* utraciła.

We wszystkich wypadkach administracyi Ordynacyą pobiéra Administrator dziesiąty grosz z czystych dochodów Ordynacyi, po potrąceniu ciężarów a przeto także po potrąceniu wpłaty rocznej do funduszu zapasowego i spłat rocznych zaciągniętych długów.

Podczas zawiadywania Ordynacyą winien Administrator oddawać prowenta do depozytu Sądu Ordynackiego; a w razie małoletności Ordynata składać

ściły rachunek przed Sądem właściwym, w innych zaś wypadkach administracyi przed Radą Ordynacką i prócz tego otrzymywać absolutoryum, które w pierwszym wypadku rzeczony Sąd, a w drugim wypadku Rada Ordynacka, za poprzedniemi atoli zatwierdzeniem Sądu Ordynackiego, udzielać będzie.

Gdyby z powodu małoletności Ordynata administracya dłużej nad rok trwała, w takim razie Administrator obowiązany będzie wykazywać się co-rocennie przed Radą Ordynacką uzyskaném od Sądu opiekuńczego absolutoryum; w przeciwnym bowiem razie też Rada może zażądać sądownie odebrania mu Ordynacyi, które Sąd bezzwłocznie nakaże.

W tym wypadku obejmie administracyę Zastępca, a w miejsce tegoż Rada Ordynacka nowego zamianuje.

Rada Ordynacka i wtenczas także nowego Administratora albo Zastępcę mianować musi, gdyby który z nich w czasie trwającej administracyi był za zbrodnię skazanym, albo co do charakteru swojego stał się poszlakowanym, gdyby umarł albo z innych przyczyn administracyę utracił.

Zamianowanie Administratora i Zastępcy ma na celu, aby w każdym wypadku potrzeby, czy to zaprowadzania na Ordynacyę administracyi i sprawowania urzędu Kuratora literackiego Zakładu Ossolińskich, czy tylko w jednym z tych dwóch wypadków mieć zawsze na pogotowiu osobę stałą, po której spodziewać się można, że uzdolnienie po temu

posiada i o której już naprzód się wie, że dotyczące czynności obejmie i sprawować je będzie.

Wszakże powyższe postanowienia o Administratorsze i jego Zastępcy nie ujmują przynależnego wpływu właściwemu Sądowi, ani mu téż przeszkadzają w wydawaniu od czasu do czasu stosownych rozporządzeń.

Administrator przeto nie może sam przystępować do wykonywania czynności, do których mocą niniejszej Ustawy jest powołanym, przeciwnie winien on czekać, aż mu Sąd zlecenie udzieli i oddanie wedle porządku rzeczy zarządzi.

Wolno także Sądowi w wypadku, gdyby wydająca się czynność dla zachodzących szczególnych okoliczności ani Administratorowi ani jego Zastępcy poruczoną być nie mogła, powierzyć spełnienie téj czynności innej jakiej osobie, zasiągnąwszy wprzód o tém zdania Rady Ordynackiej.

A r t. XXIII.

Tylko w przypadkach nadzwyczajnych kłęk może każdoczesny Ordynat stosownie do §. 635. kodeksu cywilnego zaciągnąć pożyczkę na dobra nieruchomości ordynackie w takiej kwocie, aby suma ogólna wszystkich długów ciężących na tychże dobrach razem wzięta, jednej trzeciej części wartości szacunkowej tychże dóbr nie przewyższała. Dług takowy ma być użyty wyłącznie na utrzymanie dóbr

ordynackich albo polepszenie tychże, przeto za warunek stanowią, iż tylko w razie potrzeby takiego wkładu na dobra Ordynacyi rzeczona pożyczka zaciągniętą być może. O istnieniu téj potrzeby wyrokować będzie Rada Ordynacka, i tylko na zezwolenie jój Sąd zaciągnięcie pożyczki dozwolić może. Dla ułatwienia nadzoru sądowego Rada Ordynacka winna dopilnować, aby pożyczka li na powyższy cel użytą była i czuwać nad regularną spłatą zaciągniętego długu. Ja dla mojej osoby zastrzegam sobie prawo zaciągnięcia pożyczki w myśl §. 635. U. C. nie potrzebując wykazywać nadzwyczajnej klęski, i obracać pieniądze z pożyczki pochodzących wyłącznie na utrzymanie albo polepszenie dóbr.

Na przedłużenie terminu umorzenia długu zezwolić może Sąd tylko z nader ważnych przyczyn za zgodzeniem się na to Rady Ordynackiej.

W razie gdyby posiadacz Ordynacyi wypłatę zwlekał, a mianowicie uiszczanie rat do Towarzystwa kredytowego galicyjskiego od pożyczki na dobra Przeworskie zaniedbywał, zaprowadzoną będzie w myśl Art. XXII. administracya na tak długo, dopóki wszystkie zaległości uiszczone nie będą.

Rada Ordynacka ma w tym razie także prawo żądać zaprowadzenia administracyi.

Art. XXIV.

Ruchomości ordynackie w Przeworsku zostające

(Art. IX.) winien w szczególności każdy Ordynat starannie utrzymywać i bez uszczerbku i uszkodzenia swemu następcy zostawić, sztuki zaś zużywalne i rzeczywiście zużyte innemi sztukami téj samej wartości zastępować. Za każde zmniejszenie lub uszkodzenie inwentaryalnych rzeczy odpowiada Ordynat swoim majątkiem, jeżeli nie udowodni, że zmniejszenie albo uszkodzenie nie z jego winy nastąpiło. Gdyby który Ordynat ilość tych ruchomości pomnożył i swemu następcy dla Ordynacyi przekazał, tenże winien je zaciągnąć do inwentarza, takowe utrzymywać i dalszym następcom zostawić.

Nad utrzymaniem według tych zasad ruchomości ordynackich i porządném prowadzeniem inwentarza czuwać będzie Rada Ordynacka i przy każdej zmianie Ordynata stan Ordynacyi tak co do dóbr nieruchomości jako téż co do ruchomości sprawdzi. Powyższe rozporządzenia nie uwłaszczają jednak w niczem działalności prawnéj właściwego Sądu.

Art. XXV.

Każde opróżnienie Ordynacyi, najdalej we trzy miesiące licząc od dnia tego opróżnienia, ogłosi Sąd w gazetach urzędowych Lwowskiéj, Krakowskiéj i Wiedeńskiéj a podług okoliczności w gazetach innych także stolic, po pięćkroć i to co dni trzy raz po raz, ze stosowném wezwaniem osób interesowanych.

Od dnia ostatniego ogłoszenia w gazecie urzęd-

dowej Lwowskiej ma się liczyć termin w Art. XIX. pod literami *g* i *h* wyznaczony.

Skutkiem tego ogłoszenia będzie, że gdyby powołany następca w Ordynację w terminie dwuletnim do objęcia takowej się nie zgłosił i warunków, od których osiągnięcie téjże zawisło, nie dopełnił, natędy od Ordynacyi na zawsze odpada.

Jedynie na wypadek, gdyby najbliżej do Ordynacyi powołany w czasie przypadnięcia nań takowej był małoletnim, wolno mu aż do lat dwóch po dojściu do fizycznej pełnoletności zgłosić się do Ordynacyi, którą gdyby już inny do następstwa powołany posiadł, winien ją nowo zgłaszającemu się odstąpić.

Dopóki urząd Kuratora literackiego Zakładu narodowego imienia Ossolińskich sprawować będzie osoba, mocą niniejszej Ustanowy powołana, przepisy ustawy głównej (§. 20.) i ustawy dodatkowej ś. p. Ossolińskiego (§. 20.) co do objęcia kuratoryi pozostaną w zawieszeniu i do Kuratora Ordynata stosować się nie będą.

Art. XXVI.

Ordynat z przyczyny obłąkania swego utracający Ordynację wedle Art. XX. lub takowej z przyczyny obłąkania swego (Art. XIX. lit. *c.*) objąć nie mogący, jeśli jest krewnym w linii wstępnej Ordynata, pobić będzie aż do śmierci na utrzymanie swoje jedną

dwudziestą część czystego dochodu Ordynacyi; każdą inną osobą jedną dziesiątą część (Art. XXII.)

Art. XXVII.

Następca w Ordynację nie jest bynajmniej wyłączonym od następstwa w dobra alodialne i w inny majątek, któryby na niego z jakiegokolwiek bądź tytułu a więc i z tytułu spadku mógł przypaść.

Przeciwnie dobra ordynackie nie mogą należeć do masy spadkowej, ani też mogą być liczone spadkobiercy w jego schedę spadkową albo obowiązkową, chociażby był nawet następcą w Ordynację Przeworską.

Art. XXVIII.

Dobra bowiem Ordynackie, według przepisu kodeksu Cywilnego, są zupełnie wolne od obowiązku wydzielenia części obowiązkowej (legitymy) dla innego rodzeństwa.

Gdyby jednak po zgonie Ordynata nie został żaden inny wystarczający majątek spadkowy, a pozostały po nim dzieci ślubne, natenczas obowiązany jest nowy Ordynat dać tymże przyzwoite ich stanowi wychowanie i utrzymanie aż do ich pełnoletności: po której osiągnięciu, jeśli te dzieci są braćmi lub siostrami nowo wstępującego Ordynata, to w takim razie braciom po tysiącu złr. a. w. a siostram po pięćset złr. a. w. rocznie aż do śmierci,

we wszystkich zaś innych wypadkach głowom męzkim po pięćset a żeńskim po dwieście piędziesiąt złr. a. w. corocznie aż do ich śmierci płacić będzie.

Gdyby po zmarłym Ordynacie pozostała wdowa nie mająca żadnych funduszów ani własnych ani po zmarłym mężu, to w takim razie pobierać będzie taka żadnych funduszów nie posiadająca wdowa na swoje utrzymanie z Ordynacyi Przeworskiej, jeżeli ta spada na jej syna lub wnuka dwa tysiące złr., gdyby zaś Ordynacya na inne osoby przeszła, trzy tysiące złr. a. w. rocznie.

Postanawiam wszakże, że wszystkie te pensye razem wzięte jednej piątej części czystego dochodu Ordynacyi Przeworskiej przechodzić nie mają. Dla tego gdyby w razie większej liczby osób, prawo do zaopatrzenia mających, część ta nie wystarczała na zaopatrzenie wszystkich razem wziętych, natenczas tylko ta piąta część czystego dochodu Ordynacyi ma być między te osoby w stosunku wyżej wskazanym podzieloną. Koszta utrzymania i wychowania osoby małoletniej nie mogą przenosić téj kwoty, któraby na nią przypadła jako zaopatrzenie według powyższych zasad w czasie jej pełnoletności.

Gdyby która z osób, w moc niniejszego artykułu zaopatrzenia żądać mogąca, posiadała swój majątek, któryby jej nie przynosił tyle dochodu, ile według zasad niniejszego artykułu na nią jako zaopatrzenie przypadnie, w takim razie po udowodnie-

niu ilości dochodu z własnego majątku z dochodów ordynackich tylko uzupełnienia żądać ma prawo.

Art. XXIX.

Rada Ordynacka składać się ma z trzech osób męzkich w pełnym używaniu praw swoich będących, w kraju Artykułem XII. pod *f.* oznaczonym zamieszkałych i także prawo obywatelstwa posiadających. Tym trzem członkom dodani będą dwaj zastępcy też samo uprzymiotnienie posiadający.

Mianowanie pierwszych członków Rady Ordynackiej i zastępców zachowuję sobie, a gdybym do posiadania Ordynacyi nie przyszedł, zlecam to pierwszemu Ordynatowi. Na przyszłość zaś, gdy który z członków Rady Ordynackiej lub zastępców umrze, zrzecze się lub innym sposobem z Rady Ordynackiej wyjdzie, natenczas ogłoszą niezwłocznie to opróżnienie najprzód Rada Ordynacka, jak długo w komplecie trzech członków rzeczywistych lub zastępców zebrać się może, lub powtóre w braku téjże Ordynat, w braku zaś Ordynata lub w razie jego małoletności Administrator lub tegoż zastępca, a nakoniec w braku tychże Wydział krajowy, a to najdalej w czternastu dniach trzykrotnie w gazetach lwowskiej, krakowskiej i wiedeńskiej, a według okoliczności i w innych także zagranicznych dziennikach z wezwaniem do następstwa w Ordynacyę powołanych, aby dali swe głosy w celu wyboru członka lub zastępcy Rady Ordynackiej.

Po tém wezwaniu najdalej we trzy miesiące, licząc od ostatniego ogłoszenia w gazecie lwowskiej, powołani do następstwa w Ordynację wniosą piśmiennie swoje głosy do Sądu Ordynackiego na mianować się mającego członka Rady lub zastępcę.

Wydział krajowy ze względu na ewentualne prawo Zakładu imienia Ossolińskich do Ordynacji Przeworskiej ma przy wyborach głos jeden, równy każdemu do następstwa w Ordynację powołanemu.

Aby być obranym, potrzeba mieć za sobą przynajmniej trzy głosy; w razie zaś gdyby na więcej osób padły równe głosy, los między nimi rozstrzyga, w przeciwnym razie względna większość.

Sprawdzenie wyboru a w danym razie rozstrzygnięcie losem należy do Rady Ordynackiej, jeżeli ta z trzech członków rzeczywistych lub zastępców się składa.

Gdyby przynajmniej trzy głosy nie padły na jedną osobę, lub gdyby powołani do następstwa w Ordynację w oznaczonym terminie głosów swych nie dali, w takim razie istniejący skład Rady Ordynackiej obiera brakującego członka lub zastępcę z pomiędzy najbliższych do następstwa w Ordynację powołanych, a w braku tychże kogokolwiek bądź uzdolnienie po temu mającego.

Na wypadek gdyby skład Rady Ordynackiej nie był zupełnym, natenczas przechodzi prawo sprawdzenia wyboru, a względnie prawo mianowania bra-

kujących członków lub zastępców na Sąd Ordynacki, który według zasad powyższego ustępu postąpi.

Wybrani członkowie Rady Ordynackiej lub zastępcy otrzymują na swój urząd pismo wierzytelne od Rady Ordynackiej, względnie zaś od wyzrzeczonego Sądu, a Ordynat imiona ich ogłosi gazetą i poda do wiadomości Wydziału krajowego.

Nie mogą być członkami Rady Ordynackiej ani ich zastępcami: domniemany bezpośredni następca w Ordynację Przeworską, Administrator i tegoż zastępca, tudzież powołani do następstwa w Ordynację, którzyby za zbrodnię w rozdziałach od IX. do XVIII. włącznie tudzież od XX. do XXV. włącznie części pierwszej ustawy karniej z 27 maja 1852 oznaczoną, lub nakoniec za zbrodnię daną zbrodniarzom pomocy w rozdziale XXVI. tej ustawy opisaną, o ile takowa nie ściąga się do zbrodni wyłączonych, prawomocnie skazani byli.

A r t. XXX.

Czynności Rady Ordynackiej oznaczone są w dotyczących miejscach niniejszej Ustanowy. Dodaje tylko, że Sąd w razie mianowania Kuratora Fideikomisu, ustawą nakazanego, na przedstawienie Rady Ordynackiej zważać powinien. W czynnościach, wynikających ze stosunku do Zakładu imienia Ossolińskich, Rada Ordynacka i Wydział krajowy nie odmówią sobie wzajemnie żądanych objaśnień.

Art. XXXI.

Ś. p. ojciec mój oświadczył najuroczyściej, iż tworząc Ordynację niniejszą w chęci przyczynienia się do publicznego dobra kraju swego, ma nadzieję, że takowa z tego względu mimo zmian z upływem czasu zajść mogących potrwa najdłużej i przez władzę utrzymaną i zachowaną będzie.

Przewidując jednak, iżby kiedykolwiek Fideikomisa zniesiono, a dla Przeworskiej acz przez siebie dla dobra publicznego utworzonej Ordynacji wyjątku nie zrobiono i takowej wedle zasad, przez ś. p. ojca mojego i przezemnie przyjętych a Ustanową niniejszą orzeczonych, nie utrzymano, na ten wypadek postanowił ojciec mój a ja za nim również stanowię:

- a. że prawo Zakładu narodowego imienia Ossolińskich do ewentualnego połączenia Ordynacji Przeworskiej z funduszem Zakładu gaśnie;
- b. że Muzeum Lubomirskich odłącza się od Zakładu Ossolińskich i wciela jako przynależność do dotychczasowego majątku ordynackiego;
- c. że dotychczasowy majątek ordynacki staje się nieograniczoną własnością mego potomstwa w prostej linii, bez różnicy płci według zasad księgi powszechnych ustaw cywilnych o prawie spadkowym beztestamentowem, a gdyby to potomstwo już wygasło, w takim razie przechodzi do tej osoby, która naówczas znajdować się będzie

w posiadaniu Ordynacyi, lub w razie opróżnienia takowej przejdzie do téj osoby, która według zasad w Artykule III. i IV. ustanowionych jako najbliższa będzie powołaną.

- d. Gdyby zaś przewidziany na wstępie niniejszego Artykułu wypadek zaszedł już po nastąpióńm połączeniu Ordynacyi Przeworskiéj z funduszem Zakładu Ossolińskich, to i wtenczas zrywa się to połączenie, a majątek niegdyś ordynacki i Muzeum Lubomirskich od funduszu Zakładu Ossolińskich odłącza się i staje się nieograniczoną własnością potomstwa mego w prostéj linii bez różnicy płci, a w braku tegoż potomstwa rodów, w Art. III. pod 2, 3, 4 i 5, wymienionych, z pierwszeństwem wedle porządku, w jakim tamże wymienione są, także bez różnicy płci, według zasad powszechnych ustaw cywilnych o prawie spadkowém beztestamentowém.

Gdyby zaś i te rody już wygasły, natenczas przejdzie nieograniczona własność na osobę, która wedle postanowień Statutów dla Zakładu Ossolińskich zatwierdzonych znajdować się będzie naówczas w posiadaniu i używaniu majątku niegdyś ordynackiego.

- e. Jednakże osoba posiadająca Ordynacyę Przeworską w chwili zniesienia jéj, gdyby na nią prawo własności wedle powyższych postanowień nie przechodziło, zostanie zawsze w posiadaniu

i używaniu dotychczasowego majątku ordynackiego aż do końca życia, a prawo własności trzecich osób dopiero po jej śmierci w wykonanie wejdzie.

Art. XXXII.

Wszystkie sprawy niesporne, odnoszące się do Ordynacyi Przeworskiej, jakoteż i wszystkie sprawy sporne, czy one dotyczyć będą następstwa w tej Ordynacyę lub innego jakiego stosunku ordynackiego, załatwiać i rozstrzygać będzie Sąd krajowy lwowski, albo ten sąd, któryby w jego miejsce był ustanowionym.

Art. XXXIII.

Pożyczka, którą z galicyjskiego Towarzystwa kredytowego na hipotekę dóbr, niniejszą ustanową na Ordynacyę przeznaczonych, ś. p. ojciec mój w skutek przyzwolenia Najjaśniejszego Pana zaciągnął, ma się umarzać według zasad w Statutach tegoż Towarzystwa wyrażonych, a przeto także w terminach amortyzacyi temi Statutami przepisanych.

Postanawiam także dalej, że gdybym w skutek zastrzeżenia w Artykule XXIII. zawartego, zaciągnął pożyczkę na dobra ordynackie w jakim publicznym Instytucie kredytowym, umorzenie tej pożyczki odbywać się ma także według zasad Statutów dotyczącego Instytutu kredytowego.

Art. XXXIV.

Ustanowę niniejszą spisałem w języku polskim, i dla tego na wypadek, gdyby między jój pierwotworem polskim a tłumaczeniem niemieckim różnice się okazały i ztąd wątpliwości wynikły, niniejszém stanowią, iż w takim razie owe wątpliwości wedle słów przezemnie w tym pierwotworze polskim użytych wytłumaczone być mają.

Niniejszą Ustanowę Ordynacką w księgi Tabuli krajowej galicyjskiej wpisać i zawarte w niej prawa i obowiązki w stanie czynnym i biernym dóbr ordynackich jako to: Miasta Przeworsk z przyległościami Budy czyli przedmieście Przeworskie, Burdasz dolny i górny, Mokra strona czyli Żurawiczki małe, Studziana górna i dolna, Nowosielce, Białoboki, Gać, Markowa, Kosina, Rogóżno, Korniaktów, Gorliczyna z Chałupkami, Maćkówka, Dębów i Zmysłówka intabulować pozwalam.

W dowód czego niniejszą Ustanowę Ordynacką własnoręcznie w przytomności świadków podpisuję.

Działo się w Wiedniu dnia 10 lipca 1866 r.

LWÓW
W drukarni Zakładu
nar. im. Ossolińskich.
1870

